

Prosjektbeskrivelse "Læringsmiljø, språk og lesing"

Følgende skoler i xxx kommune som også implementerer den skoleomfattende tiltaksmodellen "Positiv, atferd, støttende læringsmiljø og samhandling" (PALS), inviteres til å delta i prosjektet "Læringsmiljø, språk og lesing" i skoleåret 2012-13 for å prøve ut et undervisningsopplegg.

Formål

Formålet med denne studien er å undersøke effekten av en 10 ukers integrert intervensjon (undervisningsopplegg) i 4. og 5. klasse. Det benyttes et eksperimentelt pre-post test design med 2 posttester med 5 måneders intervall for langtidseffekter. Antall elever i eksperimentgruppen ca 200. Antall elever i kontrollgruppen ca 100. Mulig oppfølging av elever med lav skåre i vokabular mellom 1. og 2. posttest.

Vi er interessert i å studere virkningen av intervensjonen på tre hovedområder:

1. Faglig utvikling vedrørende

a. Leseutvikling	Kl.pr. (læ)/ind (ext).
b. Staveutvikling	Kl.pr. (læ)/ind (ext)
c. Vokabularutvikling	Kl.pr. (læ)/ind (ext)
d. Skriftlig formulering	Protokoller

2. Elevers innstilling

a. MALS	Spskj.(elev)
b. Aktiv deltakelse ('Danseskjema')	Spskj.(læ.)
c. Elevers språklige fungering (20 sp)	Spskj. (læ.)
d. Elevers bruk av IT	Spskj. (læ/elev)

3. Læringsmiljø

a. Elevenes sosiale ferdigheter (PMT - 12 utsagn)	<i>Endring målt ved:</i>
Spskj. (læ.)
b. Elevatferd (SWIS www.swis.no)	swis-data (swisansv.)
c. Elevengasjement i lærings situasjonen (AET)	klasseromsobs. (ekstern)
d. Lærers ledelse/struktur/organisering	klasseromsobs (ekstern)
e. Interaksjon lærer-klasse/elev (positiv/negativ)	klasseromsobs (ekstern)

Bakgrunn

Prinsippet i den faglige intervensjonen (undervisningsopplegget) har vært prøvd ut i en 4. klasse på en skole i Oslo i skoleåret 2011-12. Resultatet var meget positivt både i forhold til klassemiljø og faglig utvikling (artikkel under forberedelse). Opplegget bygger på en kombinasjon av Helhetslesingsprinsippet med tilhørende aktiviteter som beskrevet i Frost (2003). I undervisningsopplegget inngår også et supplerende IT materiale IMA (Skolepakken, Mikroverkstedet), hvorfra kan hentes tekster og definerte ordlister. Dessuten bygger intervensjonen på ideer hentet fra undervisningsopplegget til ordforrådsprogrammet Word Generation (Snow, Lawrence og White, 2009). Endelig hentes ideer til opplegget vedrørende ordforråd og leseforståelse fra Anmarksrud og Refsahl (2010).

Det faglige opplegget er dessuten knyttet til tilnærmingen "Response to Intervention" (Barnett m.fl., 2004, Gresham, 2007) som inngår i den skoleomfattende tiltaksmodellen PALS. Tilnærmingen integrerer tre innsatsnivåer for å forebygge og avhjelpe problemutvikling i forhold til elevenes atferd, skolefaglige og sosiale ferdigheter (Arnesen og Meek-Hansen, 2011). Denne sammenkoplingen betyr i praksis at gjennomføringen i klassen for det første blir preget av dynamisk oppfølging av den enkelte eleven med løpende tilpassing av opplæring i forhold til utvikling. For det andre vurderes atferdsmessige og sosiale forhold på linje med de faglige forhold. Prosjektet vil søke å belyse sammenhengen mellom elevers atferd, leseutvikling og sosiale ferdigheter. Det bygger dermed på en overordnet forståelse av at det er et nært samspill mellom klassens sosiale og skolefaglige læring og atferd.

Fremgangsmåte – undervisningsopplegget

Ramme

Intervensjonen planlegges til å finne sted fra uke 44 til og med uke 48 i 2012 og fra uke 2 til og med uke 6 i 2013. Pretester finner sted i ukene 36-39. Posttester i ukene 7-9. Det tilstrebes at intervensjonen finner sted i 5 norsktimer (1 daglig) og 2-3 samfunnsfagstimer (historie, biologi, krl). Mandag og fredag må være norsktimer. Tirsdag, onsdag og torsdag 1-2 timer daglig etter mulighet for at timene kan leses i sammenheng.

Vi foreslår at de involverte lærere på hver skole får en time til felles konferanse for drøfting og justering. Det skrives referat fra møtene.

Forberedelse

Tekster og oppgaver

Det etableres en kommunal prosjektgruppe som i samarbeid med VR og JF får i oppgave å utvikle arbeidsmaterieell til de 10 ukene til hhv 4. og 5. trinn. Samme materieell benyttes i alle hhv. 4. og 5. klasser. Dette arbeidet må starte senest i begynnelsen av mai. Det avholdes tre felles møter og lærerne for hhv. 4. og 5. trinn møtes imellom disse møtene og/eller jobber selvstendig. Det skal velges 10 tekster av et omfang på ca. 250 ord til 4. kl. og ca. 300 ord til 5. trinn. Tekstene hentes fra fagbøkene i historie, biologi og krl. Etter tekstvalget utarbeides oppgaver på basis av en mal for hvert trinn. Materiellet til hvert trinn samles i en perm så hver lærer får sin perm, som det kan kopieres videre fra.

Veiledning

Opplæring og veiledning i forhold til arbeidsgang starter den 12.6. Dette følges opp på planleggingsdagen i august. Vi begynner da med to halvdagskurs for hele den deltakende lærergruppen. Men vi må sikkert ha flere møter. Vi tenker oss dessuten at vi prøver ut et eller to ukeopplegg i september-oktober slik at arbeidsgangen ligger fast før vi starter selve prosjektperioden. Underveis i prosjektet kan de deltakende lærere ha nettkontakt med medlemmene av forskergruppen etter behov.

Datainnsamling – måling av elevenes utbytte

Det søkes om tillatelse til innsamling av data gjennom NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste). Forskergruppen tar ansvar for det. Foreldre til alle involverte elever må gi skriftlig

tilsagn om at deres barn kan delta. Forskergruppen utferdiger skrivet og ber skolene sende ut og samle svar inn og oppbevare disse.

Kartlegging

Kartlegging består hovedsakelig av pre- og posttesting i følge den oversikten som ble vist i innledningen (Uke 34-36 og 48-50), men også noe kartlegging vil skje post-post i uke 15 (2013).

Faglig utvikling og elevenes innstilling

Noen prøver kan tas på hel klasse og skal tas av norsklærer (lese- og staveprøver, vokabular og 'Slik er jeg når jeg lærer' (MALS)), andre prøver er individuelle og skal tas av vitenskapelig assistent (BPVS, TROG og RAVEN). De siste er generelle prøver som skal vise om innsatsen har en generell effekt på elevenes utvikling.

Inne i klassene skal det tas interne prøver i forbindelse med opplegget. Barna skal selv ta dem. De organiseres i det daglige arbeid med oppgavene i par som støtter og følger hverandre. Vår erfaring er at dette blir elevene meget engasjerte i. De lærer hvordan de på en enkel måte leser for hverandre og tar tid/teller feil og noterer alt på en lapp til læreren. Læreren samler resultater og lager en oversikt i en perm. Pretest mandag (tekst og ord) og posttest fredag. Da har de hele uken til å øve seg slik at de leser sikrere og raskere om fredagen. Barna får på denne måten tilbakemelding hver uke, og i løpet av tre uker kan vi se en tendens i utviklingen som kan si læreren om undervisningen er riktig. Vi justerer da tiltakene på en intern konferanse og fortsetter enda 3 uker. Igjen justering hvis det er behov for det.

Læringsmiljø

Klassens kontaktlærer (ev. i samarbeid med assistent) vurderer alle elevenes sosiale ferdigheter som har betydning for de faglige, sosiale og atferdsmessige utviklingsområdene. Det brukes et enkelt kartleggings skjema - PMT ("Progress Monitoring Tool) bestående av 12 utsagn. Dette gir også grunnlag for vurderinger av både eksternaliserte og internaliserte atferdsvansker. Vurderingen tar ca. 3-5 minutter per elev og gjøres som pre-, post og post-post for alle elevene (uke 36- september, uke 50- desember/januar, uke 15-april). I vårt prosjekt prøves dette kartleggingsverktøyet ut med tanke på validering. PMT brukes også for løpende oppfølging av utviklingen til elever som blir gitt mer tilpasset sosial ferdighetstrening.

Skolene som implementerer PALS anvender det databaserte informasjonssystemet SWIS (School Wide Information System) for kartlegging av negativ elevatferd i den hensikt å utforme tiltak tidligst mulig i et risikoforløp for å fremme prososial atferd og et godt læringsmiljø og for oppfølging av elevenes utvikling. Data om negative hendelser i prosjektperioden vil gi informasjon om frekvens av definert problematferd pre, post og post-post.

Observasjon av læringsmiljø

Klasseromsobservasjon (pre og post) har fokus på forhold i klassens læringsmiljø som har betydning for elevens engasjement og motivasjon for læring. Vi kan da observere (Sprague og Perkins, 2009):

- Elevengasjement i læringssituasjonen ("Academic Engaged Time" -AET)
- Lærers ledelse/struktur/organisering
- Interaksjon lærer-klasse/elev (forholdet positiv/negativ – sosial/emosjonell støtte)

For å sikre at klasseobservasjonen blir ensartet på tvers av klasser vil den bli gjennomført av en forskergruppe bestående av Anne Arnesen, Wilhelm Meek-Hansen, Jørgen Frost, Bente Hagtvvet, Ernst Ottem, Vigdis Refsahl, Hanne Hjetland og to eller tre fra PPT. Disse deler skolene og klassene (både eksperiment- og kontrollklasser) imellom seg og får ansvar for å observere i 2-3 timer i hver klasse i begynnelsen, i midten og i slutningen av intervensjonen.

Underveis i de 10 ukene

Som nevnt har vi foreslått at det opprettes en kommunal prosjektgruppe som lager tekster og oppgaver. Vi foreslår at denne gruppen får et lokalt ansvar for å sikre at alt går som det skal på skolene og i klassene. Forskergruppen er til rådighet på nett og kan komme på møte med kort varsel. Noen møter avtales i forkant, f.eks. i forbindelse med klasseobservasjonene.

De enkelte lærere kan henvende seg direkte til forskergruppens medlemmer og drøfte forhold ved undervisningsopplegget etter behov.

Oppfølging av elever med svak utvikling vedrørende vokabular

Når posttestene er avsluttet vil vi raskt finne den gruppen som har svakest utvikling i vokabular. Hvis det er interesse for det vil vi foreslå en oppfølging av disse elever i et avtalt tidsrom slik at posttest 2 kan bli effektmåling også av den innsatsen. Dette må vi komme tilbake til.

Prosjektgruppen består av:

Fra Atferdssenteret, UiO:

Anne Arnesen og Wilhelm Meek-Hansen

Fra Institutt for spesialpedagogikk, UiO

Jørgen Frost, Bente Hagtvvet, Hanne Hjetland, Ernst Ottem og Vigdis Refsahl

Fra Mikroverkstedet:

Unni Skumsrud

Litteratur

Anmarksrud, Ø. og Refsahl, V. (2010):

Arnesen, A. og Meek-Hansen, W. (2011):

Barnett, D.W., Daly III, E.J., Jones, K.M. og Lentz, Jr. F.E. (2004): Response to Intervention: Empirically Based Special Service Decisions From Single-Case Designs of Increasing and Decreasing Intensity. *The Journal of Special Education*, 38, 2, 66-74.

Frost, J. (2003):

Gresham, (2007):

Skolepakken, Mikroverkstedet

Snow, C.E., Lawrence, J. og White, C. (2009): Generating Knowledge of Academic Language Among Urban Middle School Students. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 2, 325-344.

Sprague, J. og Perkins, K. (2009): Direct and Collateral Effects of the First Step to Success Program. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 11:208. DOI: 10.1177/1098300708330935. Online: <http://pbi.sagepub.com/content/11/4/208>